

Uitvoeringsplan duurzaamheidsvisie gemeente Geldermalsen, deel 1: 2017-2018

Energieneutraal in 2030

Samen de schouders eronder voor u en toekomstige generaties

Hoofdstuk 1 Inleiding	2
Monitoring.....	2
Hoofdstuk 2 Communicatie en Voorlichting	3
Quick wins	3
Harde koppeling tussen fysiek centrum en digitale loket	3
De belangrijkste wensen:	4
Hoofdstuk 3 Klimaat & energie	5
Wegnemen van belemmeringen.....	5
Actief stimuleren	6
Acties	6
Hoofdstuk 4 Werken, bedrijven en organisaties.....	7
Quick Wins.....	9
De drie belangrijkste wensen:	10
Hoofdstuk 5 Wonen & leven	11
Quik wins	14
De drie belangrijkste wensen tot en met 2019:.....	14
Hoofdstuk 6 Mobiliteit	15
Quick wins	15
De twee belangrijkste wensen:	16
Hoofdstuk 7 Duurzaam gedrag.....	17
.....	17
Quick wins	17
Belemmeringen	18
Hoofdstuk 8 Gemeentelijke organisatie.....	19
Quick wins.	19

Hoofdstuk 1 Inleiding

Op 20 december 2016 heeft de gemeenteraad de Duurzaamheidsvisie vastgesteld waarin is vastgelegd dat Geldermalsen in 2030 energieneutraal wil zijn. Wat wil zeggen dat wat we in Geldermalsen aan energie gebruiken ook lokaal duurzaam opwekken. Op 6 maart heeft er met de inwoners, de bedrijven, maatschappelijke instellingen, verenigingen en kerken een duurzaamheidsconferentie plaatsgevonden. Alles wat er op die avond is besproken, komt terug in de voorliggende routekaart. Per thema beschrijven we waar we nu staan en wat er nodig is om in 2030 energieneutraal te zijn. Getracht is om dit ook in geld uit te drukken en daarbij tevens aan te geven wat er op korte termijn nodig is (tot de samenvoeging met Neerijnen en Lingewaal), maar ook zeker wat er daarna nog nodig is.

Tot aan de samenvoeging met Neerijnen en Lingewaal is het van belang om belemmeringen weg te nemen om later tot een grote snelheid te kunnen komen, maar ook om datgene wat nu al mogelijk is te gaan doen.

Monitoring

Om te kunnen beoordelen waar we als gemeenschap staan met ons energieverbruik en onze opwek, is het nodig om een vertrekpunt te hebben om aan te toetsen. In het Gelders Energieakkoord is een thematafel 'Monitoring'. Zij brengt jaarlijks in beeld wat het energieverbruik is per gemeente en publiceert die via het GEA. Daarbij wordt gekeken naar woningen, landbouw, industrie en dienstverlening, mobiliteit en warmte. Voor het eerst in 2014 waren deze cijfers beschikbaar. De bronnen voor deze monitoring zijn afkomstig van de Klimaatmonitor (Rijkswaterstaat), Klimaatverbond Nederland (Lokale Energie Etalage), Liandon (warmte) en Alliander.

De cijfers die in 2014 zijn gebruikt worden als basis gebruikt voor de monitoring in Geldermalsen. Jaarlijks zullen die aan de Raad worden gepresenteerd. De cijfers voor 2014 zijn als bijlage aan deze uitvoeringsagenda toegevoegd.

Hoofdstuk 2 Communicatie en Voorlichting

Communicatie en voorlichting is op de duurzaamheidsconferentie van 6 maart aan alle thematafels nadrukkelijk genoemd als een grote behoefte. De hieronder staande aandachtspunten werken we dan ook voor alle onderwerpen uit.

Daarnaast is een communicatieplan belangrijk, gericht op de doelgroepen, te weten:

1. Particulieren
2. Bedrijven en MKB
3. Maatschappelijke organisaties, zoals scholen, (sport)verenigingen en culturele instellingen.

Doel van het communicatieplan: informatievoorziening, urgentiebesef groter maken en alle doelgroepen aanzetten tot nemen van initiatief tot verduurzaming van de samenleving.

Onontbeerlijk bij onderstaande activiteiten is dat deze moeten aansluiten bij wat er in de gemeente en regio al gebeurt op dit vlak, dat wil dus zeggen: samenwerken met Het Nieuwe Wonen Rivierenland (HNWR), 11 duurzaam en de andere coöperaties in Geldermalsen en West Betuwe en het regionale energietransitieprogramma.

Quick wins

Harde koppeling tussen fysiek centrum en digitale loket

- **Laagdrempelig centrum voor duurzaamheid**, een fysiek aanspreekpunt binnen de gemeente; (informatie)**Centrum voor Duurzaamheid De Knop**. Dit centrum wordt het uitgangspunt voor *alle* informatievoorziening op het gebied van duurzaamheid, voor de gemeente, voor leveranciers van duurzame producten en voor burgerinitiatieven die de locatie kunnen gebruiken voor vergaderingen, demonstraties en activiteiten. Een locatie waar je elkaar ontmoet, waar je geïnspireerd wordt en waar je adviseurs kunt treffen die verstand van zaken hebben. Het centrum kan ook als startpunt dienen van de bus die HNWR het komend jaar inzet. Om dit centrum succesvol te exploiteren is nodig: Een centrale locatie in Geldermalsen
- Een coördinator die het geheel soepel laat lopen. Hij/zij heeft de volgende taken:
 - o Informatievoorziening: snel en goed kennis delen is een grote behoefte. Zowel bedrijven als particulieren vinden maar moeilijk de weg. Iemand die de vertaalslag maakt van algemene informatie naar “wat kan ik daar mee, hoe begin ik dan, kan ik dit toepassen, wie helpt mij verder”. De coördinator is niet de inhoudelijk deskundige, maar verwijst door en weet waar de informatie te vinden is.

Van augustus tot december 2016 was in de Kerkstraat pop-up-store “De Knop” gevestigd. Dit was het **Centrum voor Duurzaamheid** dat zaterdag geopend was voor mensen om binnen te lopen en informatie te vinden over energiebesparing, duurzame opwek etc. De winkel is maar een paar maanden open geweest omdat het pand weer verhuurd werd, maar het droeg erg bij aan de zichtbaarheid van duurzaamheid en droeg daardoor bij om het onderwerp ‘top of mind’ te krijgen.

- Coördineren van het digitale loket voor duurzaamheid en hiermee het zichtbaar maken van de kansen en de urgentie tussen de oren krijgen.
- Samenwerking met HNWR en andere coöperaties bevorderen.
- Aansturen van projectleiders met specifieke taken zoals zonnepanelen (projectenbureau)

A. Duurzaamheidsloket: een digitaal loket (website) dat ook via de site van de gemeente bereikt kan worden. Het loket sluit aan op het platform van HNWR, dat voor heel de regio een verwijzingsfunctie heeft op het gebied van energiebesparing. Dat digitale loket moet niet commercieel zijn en het gemeentelijke label hebben. Het moet als portaal dienen waar bedrijven, leveranciers en particulieren elkaar kunnen vinden en waar bewustwording op gang komt. Het is belangrijk dat online en offline gecombineerd wordt, want met alleen een digitaal loket ben je er niet. Op deze site is aandacht voor:

- Feitelijke en actuele informatie per doelgroep;
- Verhalen vertellen, gericht op verschillende doelgroepen. Verzamel referentieverhalen van koplopers en geef daar publiciteit aan (zet deze in het zonnetje, maak dit ambassadeurbedrijven);
- Vertellen wat de gemeente doet voor inwoners;
- Met enige regelmaat avonden organiseren over de verschillende thema's uit de duurzaamheidsvisie;
- Bekendmaken van "leuke" dagen of social events op het gebied van duurzaamheid;
- Betrekken van burgers, burgerinitiatieven en bedrijven bij de besluitvorming en de communicatie over duurzaamheid;
- Leertrajecten opzetten: per doelgroep een leerlijn opzetten en daar op sturen.

B. Communicatiecampagne, zodra bovenstaande zaken gereed zijn. Startend met een kort (4 weken) durende campagne die zowel het fysieke centrum, de coördinator als het digitale loket onder de aandacht brengt. Deze campagne organiseren we samen met HNWR en is om burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties te wijzen op wat de gemeente doet en wat de ambities zijn voor de komende twee jaar. Daarna met enige regelmaat de activiteiten herhalen.

De belangrijkste wensen:

Als bovenstaande punten gerealiseerd zijn, blijkt daarna wat er per thema en per doelgroep na 2018 nodig is aan informatievoorziening en ondersteuning. Dat is op voorhand moeilijk te bepalen en zal in de loop van 2018 zichtbaar zijn. Randvoorwaarden zijn:

- Capaciteit: investeer in professionaliseren van een duurzaamheidscentrum en -platform. Met 0,6 fte (10K per jaar) kunnen bovenstaande punten gerealiseerd worden. Fysieke locatie: 16K per jaar
- Medewerking van de communicatieafdeling van de gemeente. (0,05 fte)
- Budget voor communicatiecampagne 7,5K eenmalig, daarna 5K jaarlijks.

Hoofdstuk 3 Klimaat & energie

Als we geen fossiele energie meer willen gebruiken zijn we afhankelijk van voldoende opwek van stroom uit wind, zon en water, winning van biogas uit mest en ander organische reststromen en er is een nog onontgonnen mogelijkheid voor de winning van diepe aardwarmte (geothermie).

Ook als het lukt om het gebruik van energie flink terug te brengen, is een enorme uitbreiding van duurzame opwek en -winning nodig. Technisch is er al veel mogelijk, maar de toename van opwekcapaciteit is nog veel te laag, de groei is te langzaam.

Wegnemen van belemmeringen:

1. T.a.v. ruimte

Wind- en zonne-energie vragen ruimte, daarnaast zijn wind en mestvergisting minder gewenst bij woonlocaties. Beleid op het gebied van prioritering en participatie vergroot de acceptatie. Initiatieven voor de ontwikkeling van duurzame energie (zon en biomassa-vergisting) zijn er wel, maar het ontbreken van een ruimtelijke visie maakt het slagen van verzoeken vrijwel onmogelijk. Dit geldt niet alleen voor Geldermalsen maar ook voor Neerijnen en Lingewaal. Ruimtelijk beleid raakt al snel de naburige gemeenten en dus is het belangrijk om samen op te trekken. Het opstellen van een Omgevingsvisie pakken we dan ook gezamenlijk op.

2. T.a.v. de businesscase

Windenergie heeft in het algemeen een goede businesscase. Die businesscase kan ingezet worden

Voorbeeld Glastuinbouw gebruikt heel veel energie voor belichting (stroom) en verwarming/CO₂ (gas). Betuwewind onderzoekt of het mogelijk is windmolens rechtstreeks aan te sluiten op glastuinbouwbedrijven om daarmee de bedrijven te verduurzamen maar ook hoge aansluitkosten te vermijden.

om het draagvlak te vergroten, zodat er meer locaties in beeld komen. Het ontwikkelen van projecten door burgers en lokale bedrijven en projecten op publieke grond heeft de voorkeur, omdat opbrengsten direct aan de gemeenschap ten goede komen. Cases worden nog beter, als de gemeente stimuleert dat opweklocaties direct bedrijfslocaties voeden en dus integraal ontwikkeld worden. Bedrijven kunnen de businesscase van een windmolen dan versterken doordat ze vaak buffercapaciteit hebben die de onbalans die duurzame energie met zich meebrengt kan 'wegregelen'. Het levert direct profijt op maar zorgt ook voor balans in het netwerk wat op termijn belangrijk is.

De businesscase voor *zonne-energie* is nog een stuk minder gunstig. Die is meestal nog afhankelijk van de combinatie van opwek en gebruik achter de meter of van het gebruik van een gratis dak (postcoderoos) met eigen aansluiting. Dat geldt zowel voor bedrijven als particulieren. Nadeel voor eigenaren is dat ze voor lange tijd hun dak moeten vastleggen en datzelfde geldt voor exploitanten, die moeten hun geld voor langere tijd vastleggen. Deze bezwaren kunnen weggenomen worden door het ontwikkelen van integrale cases, het geven van goed advies, zorgvuldige planning en goedkoop of gegarandeerd kapitaal. Coöperaties van burgers en bedrijven kunnen hier helpen mits ze goed gefaciliteerd worden. In de gemeente zijn al verschillende initiatieven geweest om daken van grote gebouwen vol te leggen met zonnepanelen. Steeds weer blijkt dit een arbeidsintensief traject waarin kennis van fiscaliteit, techniek, financieringen en dergelijke samen moeten komen om tot een goede case te komen. Verschillende partijen moeten goed samenwerken om middels SDE+ subsidie of de postcoderoos een project vorm te geven. In het uitvoeringsplan wordt voorzien in een projectleider/zonneconsulent die partijen bij elkaar brengt en het opstarten van projecten begeleidt

en faciliteert. Doel is om zo veel mogelijk geschikte daken in de gemeente te vullen met zonnepanelen.

Waterkracht heeft nog vrijwel geen businesscase, maar er zijn wel hoopvolle ontwikkelingen. Stimulering is nodig om die ontwikkelingen een handje te helpen al zal de bijdrage van waterkracht in de hele energiebehoefte beperkt blijven.

Geothermie heeft nog een onzekere businesscase, maar ook een grote potentie. Bedrijven hebben al verkenningen gedaan waar kansen uit kwamen, maar de investeringen zijn voor individuele bedrijven nog te groot. Hier is actieve stimulering en het ontwikkelen van nieuwe integrale businessmodellen nodig om de belofte die er is waar te maken. Geothermie kan een oplossing zijn voor industrie met grote warmtebehoefte en/of in combinatie met oudere woonwijken met hoge temperatuurverwarming.

Voorbeeld De veiling gebruikt 750.000m³ gas om kratten te spoelen met heet water. Een diepe bron zou die warmte kunnen leveren en gelijk de Stationswijk verwarmen.

Actief stimuleren

Zonnepanelen hebben nog steeds een actief stimuleringsbeleid nodig. Bedrijven, woningbouwverenigingen, VVE's, instellingen en particulieren kunnen individueel of collectief nog veel meer doen dan nu gebeurt. Met name voor de meer complexe projecten is een consultant nodig die de subsidie- en financieringsmogelijkheden kent en partijen met elkaar kan verbinden.

Acties voor de gemeente om belemmeringen weg te nemen en actief te stimuleren:

- Ontwikkelen van een ruimtelijke kansenkaart windenergie, mestvergistings- en zonnenvelden in combinatie met participatiebeleid.
- Ontwikkelen van een ruimtelijk beoordelingskader grondgebonden zonne-energie. Hiervoor heeft RVO al voorwerk gedaan: zie ['De toekomst van grondgebonden zonneparken'](#).
- Nader uitwerken mogelijke vrijstelling/korting voor duurzame-energie initiatieven van leges- en plankosten en eenvoudige procedures.
- Maken van een Warmtetransitieatlas; waar kan geothermie in combinatie met een warmtenet ingezet worden (15K)?
- Windvisie opstellen met een goede, betrouwbare positie voor burgers en lokale bedrijven;
- Ontwikkelen van eigen locaties en samenwerking met andere publieke grondeigenaren, Waterschap, Rijkswaterstaat, Prorail, Staatsbosbeheer, Vitens etc.
- Beschikbaar stellen van gemeentelijke daken en andere ruimte voor zonnepanelen, ook als die onderdeel zijn van verhuurde objecten.
- Faciliteren van integrale zonne-energiecases middels een consultant voor bedrijven, maatschappelijk vastgoed en burgers (30K) (zie ook wonen en bedrijven).

Voorbeeld Faciliteren van 'zon op erf' (zie GEA pilot achterhoek).
<http://www.achterhoek2020.nl/zonoperf/>

Na 2018

- Vormen van een onderzoeksfonds voor geothermie, kansen verkennen voor warmtenet met combinatie van wonen en bedrijven. Afstemmen met Liander i.v.m. gastransitie. (100K).

Hoofdstuk 4 Werken, bedrijven en organisaties

Geldermalsen heeft een grote diversiteit aan bedrijven en organisaties.

Energiebesparing, CO₂-reductie en opwekken van duurzame energie zijn voor hen niet de enige maar wel erg belangrijke aspecten om te verduurzamen. In 2016 werd circa 78% van het elektra- en circa 55% van het gasverbruik in Geldermalsen afgenomen via zakelijke energie-aansluitingen¹. Zonder deze energievraag² fors te beperken is het vrijwel onmogelijk om voldoende duurzame energie op te wekken voor een energieneutraal Geldermalsen in 2030.

Benutting van de besparingsmogelijkheden met een terugverdientijd van 1-5 jaar en het laag hangend fruit onder de besparingsmaatregelen, geeft op de korte termijn de beste businesscase voor bedrijven en organisaties. Circa 320 bedrijven³ in de gemeente die jaarlijks meer dan 50.000kWh en/of 25.000 m³ gas verbruiken zijn wettelijk verplicht deze maatregelen te treffen. Maar in lijn met de afspraken in het Gelders Energie Akkoord wil Geldermalsen de handhaving van deze verplichting zoveel mogelijk alleen voor (naar schatting 20%) achterblijvers inzetten.

Energiebesparing en duurzame opwekking zijn vooral een kans voor bedrijven (economisch, imago), niet alleen voor de grotere, maar juist ook voor de kleinere bedrijven. Geldermalsen zet in op een passende stimulerende regionale of lokale aanpak waarbij we stimulering en handhaving goed op elkaar afstemmen.

Belemmeringen

Op o.a. de duurzaamheidsconferentie van 6 maart en uit gesprekken met de Omgevingsdienst Rivierenland blijkt dat in Geldermalsen dezelfde belemmeringen zijn als elders in Gelderland (en Nederland).

- Energiebesparing staat bij veel bedrijven laag op de prioriteitenlijst, niet zozeer door gebrek aan motivatie, maar eerder door gebrek aan tijd en inzicht in het energieverbruik, in de mogelijkheden tot besparing, tot financiering en in de opbrengsten van besparingsmaatregelen.
- Geen vast (betrouwbaar, deskundig en betaalbaar) aanspreekpunt voor energiebesparing.
- De markt van aanbieders (leveranciers, adviseurs, financiers) is ondoorzichtig.

¹ Bron www.energieinbeeld.nl

² dit is incl. professioneel gerunde organisaties als zorginstellingen en scholen

³ Volgens opgave Liandon/Alliander

Voorbeeld Duurzaam ondernemen staat bij Van Doorn en de andere bedrijven van de Leeuwenstein Groep al langere tijd prominent op de agenda. Wij hebben het begrip al enige jaren geleden omarmd en zijn actief op zoek gegaan naar mogelijkheden om onze bedrijfsvoering duurzamer te maken. CO₂ reductie en het terugbrengen van fijnstof zijn vanzelfsprekende zaken in ons beleid geworden. Door milieucertificeringen zoals ISO 14001 en CO₂ Prestatieladder laten we door een onafhankelijke organisatie toetsen of ons beleid in lijn is met de huidige voorschriften en onze eigen ambities en of we in staat zijn om onze milieuprestaties continu te verbeteren. Bij duurzaam ondernemen past in onze ogen geen reactieve houding. Duurzaam biedt ook kansen, wat binnen onze bedrijvengroep heeft geleid tot de oprichting van Ecoleon. Deze jongste telg binnen onze groep helpt bedrijven, overheden en particulieren met het vormgeven en realiseren van hun duurzaamheidswensen. Wij raden elke ondernemer van harte aan om de transitie van ondernemen naar duurzaam(er) ondernemen te maken.

- Bij huursituaties hebben eigenaren en exploitanten niet hetzelfde belang (split incentive).
- Bedrijven worden weinig gewezen op de wettelijke verplichting die zij hebben ten aanzien van energiebesparing, terwijl ze na een eerste duwtje in de rug wel in actie komen. Dit maakt dat zelfs maatregelen in sfeer van beheer en onderhoud, die vrijwel direct of op zeer korte termijn kunnen bijdragen aan een significante lastenverlichting, vaak niet worden gerealiseerd.
- Er ontbreekt een adequaat inzicht in de nul-situatie. Er vallen ca. 320 bedrijven onder de wettelijke verplichting tot energiebesparing van de Wet milieubeheer, maar er zijn geen verbruiken, namen en categorieën bekend in relatie tot de EML-lijsten (Erkende Maatregellijsten uit het Activiteitenbesluit). Dit komt omdat controle op voldoen aan de energiebesparingsverplichting tot nog toe onvoldoende is opgepakt door de ODR. Ook zit veel energieverbruik bij bedrijven met een lage milieubelasting en die dus een lage controlefrequentie hebben.

Kansen

- Steeds meer brancheverenigingen ontwikkelen stimulerende aanpakken voor het nemen van energiebesparende maatregelen. Er komen voor steeds meer sectoren (landelijke) lijsten met erkende maatregelen (EML) met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar. Dit geeft houvast en duidelijkheid. Dit jaar komt er in aansluiting daarop een Energieprestatiekeuringssysteem (EPK) waarbij bedrijven zonder overheidsinmenging kunnen verklaren dat ze compliant zijn aan de energiebesparingseisen.
- Er ontstaan door de overheid meegefinancierde onafhankelijke platforms of expertisecentra als verbindende schakel tussen ondernemingen, ondernemersverenigingen, overheden, leveranciers, adviseurs, kennisinstellingen. Hier kunnen bedrijven hulp krijgen om op snelle, slimme en goedkope manier inzicht te krijgen in hun mogelijkheden en kan kennis en informatie gedeeld worden, inkoopkracht benut worden, hulp gegeven bij uitvoering van energiescans of het treffen van maatregelen.
Ook in Geldermalsen geven sommige bedrijven aan een prominenter rol voor ondernemersverenigingen te zien in het activeren om energie te besparen en het vergroten van de deskundigheid van lokale/regionale toeleveranciers van diensten en producten. Ambassadeursbedrijven kunnen een stimulerende rol spelen en - zo gaven enkele aan - zouden dit ook willen.
De provincie wil als uitvloeisel van het Gelders Energie Akkoord, actief dergelijke regionale aanpakken ondersteunen en hier liggen ook goede kansen voor meefinanciering.
- In sectoren waar het zwaartepunt van energieverbruik/CO₂ uitstoot buiten het terrein ligt, zoals aannemers/transporteurs heeft de markt zelf een instrument ontwikkeld, de CO₂-prestatieladder die niet alleen helpt CO₂-uitstoot en brandstofverbruik te reduceren, maar ook tot aanbestedingsvoordelen leidt naarmate een bedrijf hoger op de ladder komt. Ze zien dit voordeel nog niet terug in Geldermalsen.

Ambitie in 2030 op dit thema

Om in 2030 energieneutraal te kunnen zijn zal t.o.v. 2016 zeker 30% bespaard en gereduceerd moeten worden. In aansluiting hierop is het goed om voor 2020 tussendoelen te formuleren:

- Bedrijven uit sectoren met erkende maatregellijsten, voldoen aan de eisen uit de Wet milieubeheer.
- 20% van de overige bedrijven is systematisch met energiebesparing aan de slag.
- Gemiddeld besparen de bedrijven 2,5% per jaar.
- De te ontwikkelen regionale of lokale aanpak is een belangrijke motor tot besparing.
- Het lokale bedrijfsleven is een gekwalificeerde en professionele partner bij energiebesparing.

- De gemeente heeft een duurzaam aanbestedingsbeleid dat echt stimuleert tot energiebesparing.

Acties gemeente om belemmeringen weg te nemen en actief energiebesparing te stimuleren

In 2018 en 2019 zetten we fors in op het ontwikkelen van een goede stimulerende aanpak gericht op laaghangend fruit besparingsmaatregelen. Hierdoor kan in 2020 de versnelling op gang gebracht worden naar verdergaande beperking van de energievraag en duurzame opwek door bedrijven.

Quick Wins

Stimulerend spoor: Gemeente als promotor van “energiebesparing als kans”

- Gemeente stimuleert totstandkoming van een bedrijvenplatform. Hier vergaart en deelt het bedrijfsleven kennis en informatie en neemt zelf de besparing ter hand via erkende energiebesparingscans die zo mogelijk al voldoen aan de EPK-systematiek (Energieprestatiekeuring). Gemeente verkent het draagvlak hiervoor samen met enkele bestaande ambassadeursbedrijven en besparingsadviseurs.
In 2018 kan 50% cofinanciering via de provincie verkregen worden voor procesbegeleiding. Het project moet wel voldoen aan de criteria voor co-financiering (criteria bekend zomer 2017).
Op het niveau van de Regio Rivierenland verkennen we of aanvullend ook een regionaal bedrijvenplatform opgezet kan worden. Hier zijn synergievoordelen te behalen.
Er zijn tevens synergievoordelen met een fysiek en digitaal Energiebesparingsloket Wonen.
- Voor een succesvolle start wordt een aantal nieuwe ambassadeursbedrijven geworven. De gemeente financiert in 2018 een 6-8 tal energiebesparingscans volgens methodiek die ook elders in de Gelderse Aanpak wordt gebruikt (Energieplanner). Deze heeft bewezen meerwaarde (modelleren van het bedrijf, veel maatwerk, 2 jaar lang online monitoring energieverbruiken, garantie terugverdienen kosten scan, aansluiting bij Energieprestatiekeuringssystematiek (EPK)). Overige bedrijven betalen scans zelf (€ 1.000,- tot € 2.000,- incl. 2 jaar abonnement online monitoring). Verwachte gemiddelde investeringskosten energiebesparende maatregelen met korte TVT (terugverdientijd) 20x klein € 5.000,- en 10x groot bedrijf € 10.000,-
- Eind 2018 evalueren we de aanpak en bepalen we de definitieve opzet van het platform. Daarin bespreken we ook een West Betuwe-brede uitrol. Het platform moet een blijvende stimulering zijn, maatregelen blijven bewerkstelligen en een blijvende kostenbesparing vormen op handhaven door ODR.

Omgevingsdienst als Stimulator/Controleur/handhaver:

De ODR krijgt opdracht om:

- voor medio 2018 alle kantoren, scholen, zorginstellingen, zwembaden en sauna's een controlebezoek te brengen aan de hand van EML-lijsten. (VNG-regeling, financiering uit 20 extra fte die landelijk ter beschikking komen en verdeeld moeten worden onder alle Omgevingsdiensten in Nederland).
- via reguliere bezoeken bedrijven te stimuleren om energie te besparen, hen te wijzen op de mogelijkheden en door te verwijzen naar het bedrijvenplatform (indien dit tot stand komt), brancheverenigingen of adviseurs. Speciaal aandacht besteden aan bezoeken van bedrijven die een laag risicoprofiel hebben maar een mogelijk hoog energieverbruik.
- Te bewaken of bezochte bedrijven die onder de wettelijke verplichting vallen de uitdaging ook aannemen. Indien dit niet het geval is, volgt een traject van verdere controle en handhaving.
- In het werkprogramma voor 2018 de keuze maken of er risico gestuurd of energie gestuurd wordt gecontroleerd. Bij de keuze om toch risico gestuurd te programmeren, vragen we de

ODR een offerte te laten uitbrengen voor de werkzaamheden bij de gedachtenstreepjes 2 en 3.

Afstemming tussen het stimulerende en het controlerende/handhavende spoor:

Gemeente is verantwoordelijk voor afstemming van beide sporen en voor goede monitoring van bedrijfsgegevens en de resultaten (database). Afstemming tussen beide sporen is essentieel. Belang van de gemeente ligt in het feit dat het handhavingsspoor (nu geschat op 20% van de bedrijven) zeer duur wordt als het stimulerend spoor niet van de grond komt. De ODR bezoekt bedrijven die het stimulerend spoor kiezen slechts steekproefsgewijs.

De drie belangrijkste wensen:

- Bedrijvenanalyse: In beeld brengen van de bedrijven uit doelgroep Erkende Maatregel Lijsten. Analyse van de overige bedrijven via data van de Kamer van Koophandel, Energie in Beeld en mogelijke data uit het Gelders Energie Akkoord.
- De gemeente heeft een duurzaam aanbestedingsbeleid dat concreet is en bedrijven beloont voor energiezuinig en CO₂ arm opereren.
- Gemeentelijke stimuleringslening voor de verduurzaming van accommodaties zoals sportverenigingen, scholen, buurthuizen en zorginstellingen. Onderzoek naar mogelijkheden zoals duurzaamheidsleningen of andere instrumenten.

Hoofdstuk 5 Wonen & leven

Energieloket Rivierenland als onderdeel van de gemeentelijke doelstellingen

Het inzetten van een energieloket in een energietransitie zien experts als een onmisbaar instrument. Het blijkt dat men van grote groepen woningeigenaren niet kan verwachten dat ze zelfstandig en onbegeleid gemotiveerd zijn om hun huis te verduurzamen en daar keuzes in te maken. Daarom hebben alle gemeenten van Rivierenland hun eigen plek op het digitale energieloket Rivierenland. Gemeenten bepalen zelf of ze daarnaast ook fysiek bereikbaar willen zijn en/of gebruik maken van lokaal inzetbare energicoaches. Landelijk wordt inmiddels onderkend dat het verleiden van de consument tot nemen van energiebesparende maatregelen een kwestie van volhouden en 'lange adem' is. Bij de energieloketten die langer operationeel zijn, treedt een vliegwieleffect op. Het is dus noodzakelijk om de energieloketten voor langere tijd in de lucht te houden: **Bewustwording en gedragsverandering vergt continue en herhaalde aandacht.**

Voorkomen van energiearmoede (trend)

Naast de particuliere woningbouw hebben woningbouwcorporaties ook een belangrijke rol in de verduurzaming van de sociale woningbouw. Na duurzame renovatie van de woning door de woningbouwcorporatie dienen huurders begeleid te worden in hun stookgedrag en bewust te worden gemaakt van wat er te besparen valt op hun woonlasten. Energielasten maken een steeds groter deel uit van de totale woonlasten en energiearmoede is daarom een groeiend probleem. Het Nieuwe Wonen Rivierenland zal als energieloket met haar bestaande structuur ook een toekomstige rol (i.o.v. woningbouwcorporaties) kunnen spelen richting huurders om hun energielasten omlaag te brengen. Een samenwerking met stichting De Energiebank kan dit versterken. Daarnaast kijken we of er vanuit andere beleidsvelden zoals veiligheid, levensbestendig wonen en leefbaarheid aansluiting gevonden kan worden bij bewoners.

Naar een gasloze nieuwbouw

Per 2018 zal de verplichting om een nieuwbouwwoning op het gasnet aan te sluiten komen te vervallen. Dit betekent dat nieuwbouw woningen op termijn allemaal all-electric worden. Het nieuwe bouwbesluit versterkt dit. Per 1-1-2021 moeten alle nieuwbouw woningen voldoen aan de z.g. Bijna Energie Neutraal Gebouw eisen (BENG2020).

Omdat gasloos bouwen zonder onrendabele meerkosten nu al mogelijk is wordt de gemeente geadviseerd waar mogelijk reeds gasloos te bouwen.

Bij de vaststelling van de Duurzaamheidsvisie in 2016 is ook besloten dat de nieuwbouw in de Plantage gasloos moet zijn.

Via het GEA programma 'Wijk van de Toekomst' stimuleert de Provincie Gelderland iedere Gelderse gemeente toe te werken naar steeds meer wijken zonder aardgas. Ook Geldermalsen zal op wijkniveau keuzes moeten maken voor een duurzame warmtevoorziening. Geadviseerd wordt om samen met Alliander DGO en andere stakeholders een warmtekeuzeproject te starten voor wijken met een hoge potentie. Gedacht wordt aan woonwijken gelegen naast industrie of tuinbouw met een grote warmtevraag.

De Geldermalsense bedrijven Coroos en Fruitmasters zijn grootverbruiker van gas vanwege hun procesverbruik. Deze bedrijven zijn op continue basis aan het onderzoeken hoe zij hun productie kunnen verduurzamen. Het verminderen van gasverbruik is een belangrijke onderzoeksvraag. Geothermie als warmtebron is mogelijk een kansrijke optie om te onderzoeken. Hierbij kan tevens worden gekeken naar warmtegebruik door de woningen in Geldermalsen-West. Een warmtekeuzekaart is hierbij noodzakelijk.

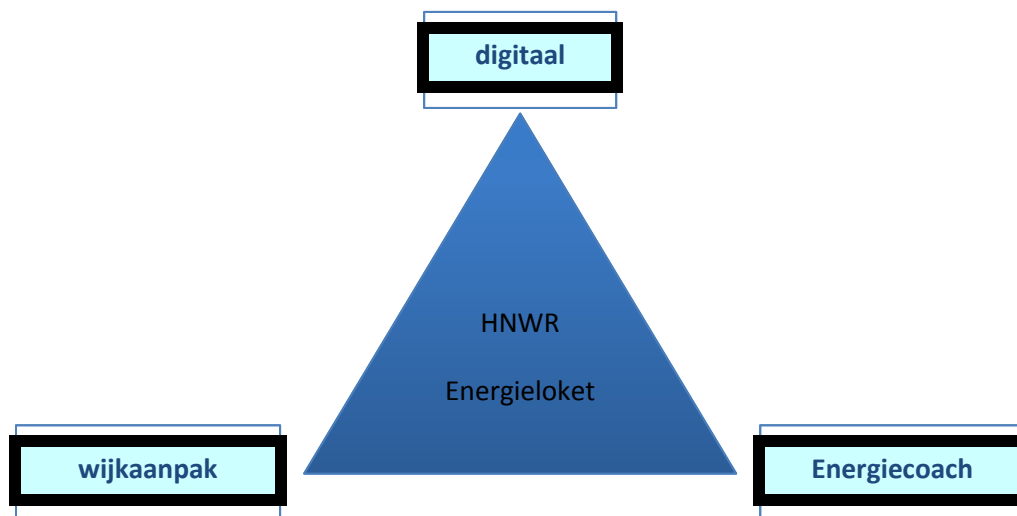
Energieloket vanaf 2018

De continuering van het energieloket ná 2017 is een punt van aandacht. In 2015 tot en met 2017 is de VNG de gemeenten tegemoet gekomen door de oprichtings- en ontwikkelkosten van een energieloket voor haar rekening te nemen. Voor de jaren 2018 en 2019 rekent de VNG voor continuering een financiële bijdrage per gemeente. Ze rekent met een bedrag per inwoner.

Naast de gemeentelijke bijdragen zet Het Nieuwe Wonen Rivierenland zich in voor het verkrijgen van alternatieve financiering om de gemeentelijke doelstellingen te kunnen behalen. De VNG kende in 2016 HNWR een extra subsidie toe voor het project Innovatieve Aanpak: een project speciaal gericht op de vrijstaande woningen van voor het bouwjaar 1980 met het begeleiden richting energieneutrale woning. Deze extra gefaseerde subsidie kan voor alle gemeenten in de Regio Rivierenland in totaal € 180.000,- bedragen over 2017 en 2018 (medio april 2017 aanvraag 2^e fase financiering). Daarnaast is ook het Gelders Energie Akkoord bereid om te co-financieren in 2018 en 2019. In 2018 wordt maximaal 33% vanuit de provincie gesubsidieerd met een maximum van subsidiabel bedrag van € 0,75 per inwoner. In 2019 verlaagt de provincie de bijdrage naar 25%. Naast deze ondersteuning denkt de Provincie Gelderland nog na over andere stimulerende maatregelen.

De energiedriehoek: een soepele samenwerking

De energieloketten vervullen een essentiële rol in de bewustwording bij de consument. Het blijkt van groot belang dat de consument de eerste stap maakt in de klantreis, kennis neemt van de mogelijkheden en interesse krijgt in de verduurzaming van de eigen woning.

Een goede samenwerking en opvolging tussen de drie onderdelen is cruciaal.

- Ten eerste het digitaal energieloket waar de consument online informatie kan vinden.
- Ten tweede een energiecoach en andere individuele informatiedeling bij de consument thuis of via een georganiseerde bijeenkomst (spreekuren, markten, etc.) waar de consument geïnformeerd wordt en materialen kan voelen.
- En ten derde het ontzorgen van het hele proces, waarbij een hele wijk wordt gemotiveerd om maatregelen te nemen. Deze wijkbewoners worden tijdens het hele traject ontzorgd en zetten in relatief weinig tijd grote stappen.

Doelen

De duurzaamheidsvisie Geldermalsen streeft naar een energieneutrale gebouwde omgeving in 2030. Omdat dit een enorme opgave is, is het raadzaam tussendoelen te stellen. We stellen de volgende tussendoelen voor:

- Jaarlijks primaire energiebesparing in de gebouwde omgeving van 2,5% (periode 2018 t/m 2030, totaal 30%)
- In 2020 heeft 12% van de bestaande koopwoningen gemiddeld 2 labelstappen gezet (GEA-Ambitie) t.o.v. de nul-meting in 2015.
- In 2020 minimaal 30-tal gerealiseerde NoM-ready renovaties binnen de gemeente (voorbeeldwoningen).
- Per 2018 alle nieuwbouw gasloos, in ieder geval waar privaatrechtelijk mogelijk.
- In 2020 heeft 20% van alle woningen zonnepanelen op hun dak (in 2015 6% in Nederland).
- Vanaf 2018 hebben gerenoveerde sociale huurwoningen minimaal het Energielabel A (Energie Index < 1,2) en zijn altijd NoM-ready.
- Zonnepanelen standaard toepassen bij renovatietrajecten sociale huurwoningen (o.a. voorbeeldproject "Zon op Huur").
- Energieadvies als vast onderdeel meenemen in vooroverleg bij bouwvergunningaanvraag om spijtmaatregelen te voorkomen (ook bij ingrijpende renovatie, > 25% van gebouwoppervlak).
- Het lokale bedrijfsleven is een gekwalificeerde en professionele partner bij het realiseren van energiebesparing (toeleveranciers, installateurs, adviseurs).

Essentieel hierin is het verleiden van de woonconsument tot het nemen van energiebesparende maatregelen in zijn woning enerzijds (de vraagzijde) en anderzijds het stimuleren van lokale en regionale bedrijven tot het aangaan van coalities en vernieuwen van de aanpak richting de consument (de aanbodzijde). Uit landelijke gegevens blijkt dat de doorlooptijd die de inwoner nodig heeft om een energielabelstap te zetten 14 – 18 maanden bedraagt. Het zetten van de individuele energielabelstappen van woningbezitters is een pijler in de gemeentelijke energiebesparingsdoelstellingen.

De te ontwikkelen lokale aanpak i.s.m. het energieloket is een belangrijke motor bij het bereiken van deze (tussen) doelstellingen.

Marketing & Communicatie

Het verleiden van de consument op het gebied van het nemen van energiebesparende maatregelen is geen makkelijke opgave. Goede samenwerking en onderlinge afstemming in de driehoek is een goede basis, maar het vraagt daarnaast een gerichte communicatie- en marketingaanpak, afgestemd op de 'couleur locale'. De gemeente levert maatwerk op dit vlak, maar in het algemeen:

- zetten we stevig in op het creëren van meer en betere vraag van huiseigenaren middels een activeringscampagne,
- organiseren we een onafhankelijk energieloket en de inzet van lokale energiecoaches,
- werken we samen met een lokale energiecoöperatie, zetten we een wijkaanpak in voor geselecteerde wijken met bepaalde woningtypen of doelgroepen
- creëren we een voorstel dat in gerichte wijkcampagnes aan huiseigenaren aangeboden wordt, in samenwerking met lokale bedrijvenalliantie zoals Energitie, een energiecoöperatie of organisaties als Bleeve of HOOM. Huiseigenaren kunnen het aanbod ineens, in stapjes of in een aantal sprongen uit laten voeren.

Quik wins

1. Gemeente ondersteunt regionaal Energieloket HNWR voor 2018 t/m 2020 en reserveert voor het Energieloket en een wijkgerichte/doelgroepgerichte/dorpsgerichte aanpak een bedrag van € 0,50 per inwoner per jaar (provincie draagt vervolgens € 0,25 bij in 2018 en € 0,15 in 2019).
2. Gemeente geeft per 2018 alleen bouwvergunningen af voor gasloze nieuwbouw (daar waar privaat rechtelijk mogelijk).
3. Gemeente zorgt voor gemeentelijke duurzaamheidslening via SVN (voor aantrekkelijke leningen van energiebesparende maatregelen en duurzame opwek).

De drie belangrijkste wensen tot en met 2019:

- Gemeente onderzoekt samen met Alliander DGO en stakeholders de mogelijkheden voor een warmtekansenkaart voor het gemeentelijk gebied. Waar mogelijk sluit dit aan bij een regionale kansenkaart.
- Gemeente ondersteunt woningeigenaren in 2017, 2018 en 2019 bij gasloos bouwen met kennisvouchersysteem (20 vouchers per jaar a € 800,-)
- Gemeente maakt met woningbouwcorporatie Kleurrijk Wonen afspraken over renovatietrajecten en begeleiding van huurders bij energiezuinig wonen.

Hoofdstuk 6 Mobiliteit

Ambitie in 2030

De belangrijkste uitdagingen op het thema mobiliteit:

- De brandstoftransitie: Voor personenvervoer van benzine/diesel naar elektrisch
- Meer gebruik van (e)-fiets en dus meer en betere voorzieningen.
- Ontsluiting buitengebied.

Quick wins

A. Switch naar schonere brandstof:

- Meer elektrisch vervoer, vergroten aantal laadpalen: per 250 huizen 1 dubbele laadpaal (40 laadpalen op 10.000 woningen in de gemeente).
- Randvoorwaarde: voldoende laadpalen. Van belang hierbij is de faciliterende rol van gemeente bij de realisering van laadpalen. Stel een uitvoeringsplan voor laadpalen op, waarbij elke aanvraag voor een laadpaal ook snel (binnen bijv. 1 of 2 maanden) gerealiseerd kan worden (bijv. werken met een raamcontract leverancier laadpalen, randvoorwaarden vanuit RO scherp hebben);
- De gemeente heeft een faciliterende en stimulerende rol in het verduurzamen van zwaar vervoer

B. Stimuleren slimme mobiliteit bij A15/A2. De snelwegen zijn duidelijk aanwezig in de gemeente Geldermalsen. Ze zijn economisch belangrijk, maar vormen ook een bron van geluidhinder en luchtverontreiniging. Door slim om te gaan met verkeer is veel winst te boeken, zowel economisch als voor het klimaat. Uitgangspunt is geen nieuw asfalt maar slimmer reizen. Dit kan door het ontwikkelen van een programma voor spits mijden (ook voor vrachtauto's), beter gebruik maken van big data, meer carpoolplaatsen, aanleg fietspaden etc. Randvoorwaarden om dit te realiseren:

- Duidelijk verhaal ontwikkelen waarom slimme mobiliteit essentieel is;
- Samenwerking zoeken met andere partijen, gemeenten, regio, provincie, Rijkswaterstaat.

C. Fietsvoorzieningen verbeteren. Randvoorwaarde is een 'fietsplan' in het eerste jaar. In dit fietsplan moet het volgende staan:

- Aanpassingen in het straatbeeld ten behoeve van veilig fietsen;
- Meer fietspaden;
- Criteria opstellen voor veilig fietsen;
- Aanleg snelfietspaden; er moet een verkenning van de kosten van een snel-fietspad Geldermalsen- Tiel worden opgesteld (€ 7.500,-), met een paragraaf over de meerwaarde van investeringen in fiets en een uitvoeringsparagraaf. Voor de uitvoering is een ambitieniveau van € 10.000 tot € 500.000,- nodig. Hierbij opgemerkt dat uit onderzoek blijkt dat investeringen in fietsvoorzieningen meer rendabel zijn dan investeren in de autovoorzieningen.
- Investeren in fietsenstallingen;
- Meer OV-fiets;

C. Ontwikkelen van een hub voor duurzaam vervoer bij station Geldermalsen (en station Beesd).

Bij het station Geldermalsen en in Beesd is fysieke ruimte beschikbaar om een hub voor duurzaam vervoer (Hub DV) te ontwikkelen in samenwerking met marktpartijen. Een Hub betekent hier het inrichten van een fysieke locatie waar elektrische auto's en fietsen staan die gebruikt kunnen worden

in de volgende stap in de keten van vervoer. Hiermee geven we een forse kwaliteitsimpuls aan het van deur tot deur vervoer.

Om dit te realiseren is samenwerking met partners in het veld van belang.

Stappen om te komen tot een Hub DV Station :

- Verkenning van partijen die kunnen bijdragen aan invulling van een Hub DV Geldermalsen;
- Ruimtelijke ordening inrichten voor een fysieke locatie voor een Hub DV;
- Selecteren van geschikte marktpartij(en) om afspraken te maken voor inrichting Hub DV;
- Het fysiek inrichten van de Hub DV
- Communicatie en voorlichting zodat de Hub DV Geldermalsen bekend wordt .

Om dit te realiseren is met name formatie nodig (ongeveer 100 tot 150 uur, max 200 uur).

Fysiek inrichten van Hub (signalering en aanpassen bestrating € 5.000,- tot € 10.000,- per locatie.

Communicatie € 3.000,-.

Hierbij gaan we ervan uit dat geen bestemmingsplanaanpassingen nodig zijn. Mocht dit wel zo zijn dan zijn er bijkomende kosten voor de aanpassing van het bestemmingsplan of een vrijstellingsprocedure.

De twee belangrijkste wensen:

D. Groter gebruik van de deelauto;

Randvoorwaarden:

- Ruimte geven aan initiatiefnemers op dit onderdeel;
- Realiseren locaties waar deelauto's kunnen staan zoals bijv. bij het station;

E. Een groot gemeentelijk Über-concept:

Randvoorwaarden:

- Marktverkenning;
- Samenwerking met marktpartijen;
- Opstellen plan voor een überconcept.

Hoofdstuk 7 Duurzaam gedrag

Je gedrag veranderen is moeilijk. Maar willen we de klimaatverandering stoppen en rondkomen van de grondstoffen op deze planeet, dan zal het wel moeten gebeuren.

Duurzaam leven vergt verandering van gedrag op een hele lijst van activiteiten: hoe en hoe vaak we reizen, wat en hoeveel we eten, hoe groot en hoe warm of koud ons huis is, hoe we ons willen kleden en welke spullen we willen blijven gebruiken. Elk van die punten vraagt een verandering van (onbewust) gedrag. Dat moet anders en ook nog snel.

Voordat je aan die keuzes toe bent, moet je eerst bewust worden van de keuzes die je op ieder moment van de dag maakt. Bij al die dingen die je automatisch deed moet je plots gaan nadenken. Dat is op zich al een verandering die tijd en moeite kost. En dan willen we ook nog dat mensen hun gedrag vrijwillig aanpassen. De motivatie daarvoor moet komen uit de beloning (van een veiliger klimaat, kostenbesparing op energie, een goed gevoel), maar die beloning komt pas veel later. Mensen daarentegen laten zich vooral motiveren door een onmiddellijke beloning (of straf). Duurzaam leven is helaas nog geen gewoongoed en is daardoor duur. De duurzame consument wordt in de huidige economie financieel gestraft.

Hoe realistisch is het nu om van burgers te verwachten dat ze de duurzame trein gaan trekken? Dat is wel precies waar overheid, politiek en bedrijven voor kiezen. In de vrije markteconomie is het de vraag die bepaalt en de prijs die de vraag stuurt. Vanuit dit perspectief gezien, is de cynische conclusie dat duurzaamheid als droom in stand wordt gehouden door gedragsverandering bij de consument te leggen, die dat voor een overgrote meerderheid om psychologische en economische redenen niet kan. Zodat de politiek kan concluderen: zie je wel, die burger kiest er uiteindelijk niet voor, waarom zouden wij er dan aan trekken? En het leven gaat door.

Als we iets van duurzaamheid willen maken, dan wordt het tijd dat de politiek, overheid en het bedrijfsleven hun gedrag veranderen. Dat ze stoppen met economische praktijken die burgers en consumenten steeds verder op achterstand zetten. Dat de overheid wettelijke kaders stelt aan onduurzaam gedrag van iedereen, burgers en ondernemers gelijk, en ze beloont voor duurzaam gedrag.

Voorbeeld: Basisscholen kregen via HNWR les in duurzaamheid, waarbij ze hun ideale wijk van de toekomst ontwierpen.

Quick wins

1. Gebruik het duurzaamheidsloket om duurzame websites, initiatieven, ontwikkelingen, subsidies actiever onder de aandacht van de bevolking te brengen (b.v. peerby (delen van goederen), car-sharing, my wheels),
2. Stimuleer duurzame projecten binnen de nieuwe gemeente, zoals een repair café, e-waste campagne die ook een belangrijke sociale functie hebben en mensen met een minimum inkomen helpen. Een fysiek duurzaamheidsontmoetingspunt kan hier een belangrijke functie hebben.
3. Stimuleer plekken waar kleine initiatieven kunnen ontstaan, zoals reparatiebedrijven voor tweedehands goederen. Koppel dit aan een fysiek energieloket.

4. Geef als overheid het goede voorbeeld . De intentieverklaring verantwoord inkopen is al getekend, doe er dan ook iets aan. Concretisering op alle gebieden, en op gedrag van gemeente (regionaal en duurzaam inkopen, zie hoofdstuk 8)
5. Voeg een duurzaamheidsparagraaf toe aan college- en raadsvoorstellen.

Belemmeringen

- Maak de regels voor het verkopen van lokaal geproduceerde producten zodanig dat het makkelijker wordt om deze producten aan huis te verkopen; algehele ontheffing in de bestemmingsplannen na melding aan het college.
- Beloon duurzaam gedrag door een korting op de leges of een lagere grondprijs (minder inkomsten).
- Binnen het basis- en voortgezet onderwijs is er te weinig prioriteit (tijd) om duurzaamheid onder de aandacht te brengen.
- Belasten van brandstof bij luchtvaartvervoer (landelijk thema).

Hoofdstuk 8 Gemeentelijke organisatie

In de gehele discussie rondom de klimaatverandering ligt er voor de overheid een belangrijke rol. Hoe kun je de inwoners en de bedrijven vragen dat zij van alles moeten doen en laten in het voordeel van ons klimaat als je als overheid zelf daarin niet de leiding neemt? De overheid kan in haar eigen doen en laten de leiding nemen, maar ook door het scheppen van randvoorwaarden om het ook voor anderen mogelijk te maken dit te realiseren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het mogelijk maken in bestemmingsplannen van duurzame initiatieven en het geven van kortingen op de leges bij de aanvraag van duurzame initiatieven.

Het ligt in de macht van de gemeente om stappen te zetten op het vlak van verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, maatschappelijk (en duurzaam) verantwoord inkopen, mobiliteit en openbare verlichting. Wellicht moeten we als gemeente gaan onderzoeken of we niet gecertificeerd willen worden voor de CO2-prestatieladder. Daarmee geven we een signaal af naar alle partijen waar wij mee samen werken; “practise what you preach”.

Op het gemeentehuis liggen zonnepanelen die voorzien in 25% van het stroomverbruik van het gemeentekantoor. Daarnaast bezit de gemeente diverse andere gebouwen, waarvan ze of het dak (om niet) beschikbaar kan stellen, of zelf kan voorzien van zonnepanelen. Dit voorjaar vervangen we in het gemeentehuis alle kantoorverlichting door ledverlichting. Dit betekent een besparing van het elektriciteitsverbruik van meer dan 50 %.

Het gemeentelijk personeel declareert jaarlijks (omgerekend) 100.000 km aan dienstreizen. Dit is grotendeels met eigen vervoer, maar inclusief de (omgerekende) kilometers met openbaar vervoer. Het streven moet zijn om de dienstkilometers zoveel mogelijk terug te brengen. De kilometers die onvermijdelijk gemaakt worden, vullen we in met openbaar vervoer of op een andere duurzame wijze. De dienstauto's die de gemeente nu bezit, rijden op diesel. Bij vervanging van deze auto's zou dit naar elektrisch moeten. Ook het gemeentelijk wagenpark van de buitendienst zal bij vervanging moeten worden verduurzaamd.

De gemeente Geldermalsen heeft (samen met 60 andere partijen) in december 2016 het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (Manifest MVI 2016-2020) ondertekend. Dat betekent dat bij eigen inkoop, diensten en werken de effecten op people, planet en profit worden meegenomen. Een van de afspraken uit dit Manifest is dat de gemeente in het eerste half jaar van 2017 met een actieplan MVI komt voor haar eigen organisatie dat wordt uitgevoerd in de periode van 1 juli 2017 tot en met 31 december 2020.

De gemeente heeft naast haar voorbeeldrol ook een verbindende rol. Het is dus van belang een overzicht te hebben van (duurzame) ontwikkelingen bij bedrijven, organisaties, verenigingen en bewonersgroepen en kennis te hebben van technische mogelijkheden, om gefundeerd te anticiperen op de door de samenleving gevraagde flexibiliteit.

Quick wins.

1. Stel de daken van gemeentelijke gebouwen (om niet) beschikbaar voor de installatie van zonnepanelen.
2. Blaas de regel dat de dienstreizen in eerste instantie met openbaar vervoer moeten, weer nieuw leven in. De gemeente bezit sinds dit voorjaar NS businesscards.

3. Organiseer binnen de gemeentelijke organisatie een werkgroep duurzaamheid, waarin in ieder geval de disciplines facilitair, mobiliteit, openbare verlichting zitting hebben.
4. Vraag een offerte aan voor het certificeren voor de CO2-prestatieladder.

Bijlage 1: Cijfermatig overzicht energieverbruik in 2014

I:\Geldermalsen\word\gg\bm\rolfos\Klimaat\Duurzaamheidsvisie
Geldermalsen\Routekaart\Monitoring